

ברכת המקום

פרשת ראה פותחת בשורה ארוכה של פרשיות שנועדו להכין את עם ישראל לחיים המיוחדים של ארץ ישראל. אמנם עד עתה נאומי משה עסקו בסכנות הרוחניות הצפויות בארץ ובלימוד לקחי העבר, אך מעתה ישנן מצוות רבות שקשורות לעצם החיים של ארץ ישראל. נושא מרכזי בפתח פרשתנו הוא מקומה המיוחד של ירושלים בחיי עם ישראל. מרכזיותה של ירושלים יוצרת הלכות בתחום הבאת הקרבנות והמעשרות אל בית המקדש, וכן מחייבת את הפסקת עבודת הקרבנות בכל מקום אחר. אולם תחילתה של הפרשה מושכת את תשומת ליבנו וראוי להבין את הקשר בינה לבין עניין מרכזי זה. הפרשה פותחת במצוה על טקס הברכות והקללות אותו נצטוו ישראל לקיים בכניסתם לארץ. קריאת הפסוקים מעלה כמה קשיים. ראשית, מדוע ישנו צורך לצוות על המצוה בקיצור בפרשתנו ואז להאריך בביאורה בפרשת כי תבוא? נוסף על כך ישנם כמה קשיים לשוניים- בפסוק הפתיחה ישנו מעבר בין לשון יחיד לרבים: "ראה (יחיד) אנכי נותן לפניכם (רבים) היום ברכה וקללה, ואז בהמשך שוב לשון יחיד: "והיה כי יביאך ה'.. אל הארץ?" שאלה לשונית מפורסמת נוספת עולה מהפסוק: "והיה כי יביאך ה' אלוקיך אל הארץ.. ונתתה את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל". הכיצד נותנים ברכה על המקום? רש"י מפרש ש"נותנים" את המברכים על הר גריזים ואת המקללים על הר עיבל, אולם עדיין לא ברור מדוע בחרה התורה בלשון זה? על מנת שנוכל לענות על שאלות אלה צריך לעמוד על עקרון מרכזי בהבנת תפקידו של טקס זה בכניסה לארץ. ניתן לחדד את כל העניין בנקודה הבאה. פרק זה הלא עוסק במרכזיותה של ירושלים. המלה "מקום" מופיעה קרוב לעשר פעמים בפרק זה. מדוע אם כן לא נערך טקס הברכות והקללות במקום אשר יבחר ה', בירושלים? דומה שהתשובה לכך היא שתפקידם של הרי גריזים ועיבל היא לייצג דווקא את כלל הרי ארץ ישראל. עם קביעת מרכזיותה של ירושלים ישנה סכנה לקיומן של שתי מערכות חיים נפרדות. מערכת אחת הינה מערכת החיים הנוהגת בירושלים. בחיים אלה ישנה קירבה לה' וישנם חיים בסטנדרט רוחני גבוה. ואילו בחלקה הפרטית של כל אדם עלולה להתקיים מערכת שונה בתכלית. במערכת זו לא תורגש נוכחתו של ה' ויוכל כל אדם לחיות חיים המשוחררים מחובה לתורה ולמצוותיה. לאור עניין זה ניתן לחזור ולענות על השאלות שנשאלו. למרות שציווי מפורט על טקס הברכות והקללות מופיע לקראת סוף הספר, מטרת הציווי כאן היא לשמש כרקע לציווי על מרכז עבודת ה' בירושלים. לפני שממרכזים את ירושלים חשוב להדגיש שאין זה פוטר את שאר המקומות בארץ ישראל מקשר עם ה'. זו הסיבה למעברים בין לשון יחיד לרבים. על מנת ליצור קשר של כל מקום בארץ ישראל עם הקב"ה דרושה קבלת אחריות של היחידים שבכל מקום ליצור קשר זה. אמנם טקס הברכות והקללות הינו טקס הנערך במעמד לאומי, אך הוא משקף רעיון של מחויבות כל יחידי עם ישראל לקשר עם ה'. על ידי כך ניתן גם להסביר את פשר הביטוי התמוה: "ונתתה את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל". התורה רומזת כאן שמעבר לצד המעשי בטקס שבו נאמרו הברכות והקללות מעל הרים אלה או בסמוך להרים אלה, ישנו הרעיון המרכזי שטקס זה בא ליצור ברכה בארץ ישראל וכמובן בא למנוע יצירת קללה. בכוחו של כל אדם מישראל לקבוע האם חיו יהיו חיי ברכה או חיי קללה. בהתאם לכך אומרת התורה שכל אדם מישראל יוכל לקבוע האם תינתן ברכה על המקום שבו הוא חי או חס וחלילה קללה. נתינת הברכה או הקללה על ההר מסמלת את ההחלטה של כל אדם מישראל האם מקומו, ביתו וחיו יהיו של ברכה או של קללה. לפיכך מדגישה התורה דווקא כאן ציווי זה בלשון יחיד: "ונתתה את הברכה" ולא "ונתתם את הברכה", מכיון שמקומו של היחיד בעניין זה הינו קריטי. דבר זה מסביר את בחירת שני הרים אלה הנמצאים במרכז של ארץ ישראל והמסמלים את כלל ארץ ישראל בניגוד לירושלים. לאור דברים אלה ניתן להבין כי משה רבינו מכין את עם ישראל בצורה מאד מורכבת לחיים בארץ ישראל. מצד אחד צריך להכניס למצב החדש שבו חיי הרוח של עם ישראל יתמקדו במקום אשר יבחר ה', ומצד שני משה מנסה למנוע מצב של נתק בין החיים בירושלים לבין החיים בכל אתר ואתר. גם בעבודתנו על הגאולה עלינו להשקיע בשני מוקדים אלה: הבנת מרכזיותה של ירושלים וחינוך לקשר המיוחד אליה. אך מאידך, עלינו לחתור כל הזמן לחיבור בין כל יהודי ובין כל מקום בארץ ישראל לירושלים ולקב"ה. שבת שלום, הרב יוני ברלין, מנהל בית הספר